
ÇEVİRİ

ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN TASLAK MADDELER*

Çeviren: Arş. Gör. Sevda KESKİN**

Uluslararası Örgütlerin Sorumluluğu

Birinci Kısım

Giriş

Madde 1

Taslak Maddelerin kapsamı

1. Mevcut taslak maddeler bir uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı eyleminden kaynaklanan uluslararası sorumluluğuna uygulanır.
2. Mevcut taslak maddeler, aynı zamanda, bir Devletin, uluslararası bir örgütün eylemi ile bağlantılı olarak uluslararası hukuka aykırı eyleminden kaynaklanan sorumluluğuna da uygulanır.

Madde 2

Terimlerin kullanımı

Mevcut taslak maddelerin amaçları için,

(a) “uluslararası örgüt” bir antlaşma ya da uluslararası hukuka göre akdedilen başka bir belge ile kurulan ve münhasıran uluslararası hukuk kişiliğine sahip örgüt anlamına gelir. Uluslararası örgütler, Devletlere ek olarak, diğer kurumları da üye olarak içerebilir;

* İşbu metin Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun 2011 tarihli Altmış Üçüncü oturumunda kabul edilmiş ve Komisyonun bu oturumdaki çalışmasını da kapsayan raporun bir parçası olarak Genel Kurul'a sunulmuştur (A/66/10, para. 87). Draft Articles on the Responsibility of International Organizations, *Yearbook of the International Law Commission*, 2011, Vol. II, Part Two.

** Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye
sevda_keskin87@hotmail.com, sevdakeskin@erzincan.edu.tr

*** Çeviri Gönderim Tarihi: 28.11.2016, Çeviri Kabul Tarihi: 06.12.2016

- (a) “örgüt kuralları” bilhassa, kurucu antlaşmaları, kararları, tavsiye kararlarını ve bu belgelere uygun olarak kabul edilen diğer işlemleri ve örgütün yerleşmiş uygulaması anlamına gelir;
- (b) “uluslararası örgütün organı” örgüt kurallarına göre bu statüde olan herhangi bir kişi ya da kurumu ifade eder;
- (c) “uluslararası örgütün temsilcisi” örgütün organı dışında, örgüt işlevlerinden birini icra etmekle görevlendirilen ya da icra edilmesine yardım eden ve böylece örgütün eylemlerini bu kişi aracılığıyla gerçekleştirdiği, resmi memuru ya da diğer kişi veya kurumu ifade eder.

İkinci Kısım

Uluslararası Örgütün Uluslararası Hukuka Aykırı Eylemi

Bölüm I

Genel İlkeler

Madde 3

Uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı eylemlerinden sorumluluğu

Bir uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı her eylemi o uluslararası örgütün sorumluluğunu gerektirir.

Madde 4

Uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı eyleminin unsurları

İcrai ya da ihmali biçimde işlenen bir eylem:

- (a) Uluslararası hukuka göre bu örgüte atfedilebiliyorsa; ve
- (b) Bu örgütün uluslararası bir yükümlülüğünü ihlal ediyorsa, uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı eylemi söz konusu olur.

Madde 5

Uluslararası örgüt eyleminin uluslararası hukuka aykırı olarak nitelendirilmesi

Bir uluslararası örgütün bir eyleminin uluslararası hukuka aykırı olarak nitelendirilmesi uluslararası hukuk tarafından düzenlenir.

Bölüm II

Eylemin Uluslararası Örgüte Atfedilmesi

Madde 6

Uluslararası örgütün organlarının ya da temsilcilerinin eylemi

1. Uluslararası örgütün bir organının veya temsilcisinin, bu organ veya temsilcinin görevini icra ettiği esnadaki eylemi, örgüt içindeki konumu ne olursa olsun, uluslararası hukuka göre örgütün eylemi sayılır.
2. Organlarının ve temsilcilerinin görevlerini belirlemek için o örgüt kuralları uygulanır.

Madde 7

Başka bir uluslararası örgütün tasarrufundaki bir Devletin organlarının ya da bir uluslararası örgütün organları veya temsilcilerinin eylemi

Başka bir uluslararası örgütün tasarrufu altındaki bir devlet organının ya da bir uluslararası örgüt organının ya da temsilcisinin eylemi eğer o eylem üzerinde etkin kontrolü varsa, uluslararası hukuka göre, önceki uluslararası örgütün eylemi sayılır.

Madde 8

Yetki aşımı veya talimatlara uymama

Uluslararası örgütün bir organının veya temsilcisinin eylemi, eğer organ veya temsilci resmi yetkisi ve o örgütün genel olarak görevleri dâhilinde hareket ediyorsa, bu eylem o organın veya temsilcinin yetkisini aşmış veya talimatlara aykırı olsa bile, uluslararası hukuka göre o örgütün eylemi sayılır.

Madde 9

Uluslararası örgüt tarafından kendisine ait olduğu tasdik ve kabul edilen eylem

6 ila 8. maddelere göre bir uluslararası örgüte atfedilemeyen bir eylem; uluslararası örgütün söz konusu eylemin kendisine ait olduğunu tasdik ve kabul etmesi hali ve ölçüsünde, uluslararası hukuka göre o örgütün eylemi sayılır.

Bölüm III

Bir Uluslararası Yükümlülüğün İhlali

Madde 10

Bir uluslararası yükümlülüğün ihlalinin mevcudiyeti

1. İlgili yükümlülüğünün kaynağına veya niteliğine bakılmaksızın, bir uluslararası örgütün bu yükümlülüğün gerektirdiği şeylere uymayan bir eylemde bulunması halinde, o uluslararası örgüt tarafından bir uluslararası yükümlülük ihlali edilmiş olur.
2. 1. fıkra, bir örgütün kendi üyelerine yönelik, uluslararası örgütün kuralları gereği, ortaya çıkabilecek bir uluslararası yükümlülüğün ihlalinin de kapsar.

Madde 11

Uluslararası örgüt için yürürlükte olan bir uluslararası yükümlülük

Uluslararası örgüt eylemin işlendiği sırada söz konusu yükümlülük ile bağlı değilse, uluslararası örgütün eylemi bir uluslararası yükümlülüğün ihlalinin oluşturmaz.

Madde 12

Bir uluslararası yükümlülüğün ihlalinin zamana yayılması

1. Bir uluslararası örgütün devam edici nitelikte olmayan bir eylemi ile bir uluslararası yükümlülüğün ihlali, etkileri devam etse dahi, eylemin yapıldığı anda ortaya çıkar.

2. Uluslararası örgütün devam edici nitelikte olan bir eylemi ile bir uluslararası yükümlülüğün ihlali, eylemin devam ettiği ve yükümlülükle uyumsuzluğun sürdüğü bütün zaman süresince devam eder.
3. Uluslararası örgüte belli bir olayı önleme görevi yükleyen bir yükümlülüğün ihlali, olayın ortaya çıkmasıyla oluşur ve olayın devam ettiği ve yükümlülükle uyumsuzluğun sürdüğü bütün zaman süresince devam eder.

Madde 13

Birleşik eylemle ortaya çıkan ihlal

1. Uluslararası örgütün, bir bütün halinde hukuka aykırı olarak tanımlanan bir dizi eylem ve ihmalleri aracılığıyla bir uluslararası yükümlülüğün ihlali, hukuka aykırı eylemi oluşturmaya, diğer eylem veya ihmallerle birlikte düşünüldüğünde, yeterli eylem veya ihmalin ortaya çıktığı zamanda oluşur.
2. Böyle bir durumda ihlal, dizinin ilk eylem veya ihmalleri ile başlar ve bu eylem veya ihmaller tekrarlandığı müddetçe ve uluslararası yükümlülükle uyumsuzluğun sürdüğü bütün zaman süresince devam eder.

Bölüm IV

Uluslararası Örgütün Bir Devletin ya da Başka Bir Uluslararası Örgütün Eyleminden Kaynaklanan Sorumluluğu

Madde 14

Uluslararası hukuka aykırı eylemin işlenmesine yardım ya da destek

Bir Devletin ya da başka bir uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı bir eylemi işlenmesinde, o Devlete ya da uluslararası örgüte yardım eden ya da destekleyen bir uluslararası örgütün şu hallerde bundan dolayı uluslararası sorumluluğu doğar, şayet:

- (a) Söz konusu örgüt bunu uluslararası hukuka aykırı eylemin koşullarını bilerek yaparsa; ve
- (b) Eylem örgütün kendisi tarafından işlendiğinde dahi hukuka aykırı olacak idiyse.

Madde 15**Uluslararası hukuka aykırı eylemin işlenmesinde yönlendirme ya da kontrol**

Bir Devletin ya da bir başka uluslararası örgütün bir uluslararası hukuka aykırı eylemi işlenmesinde, Devleti ya da o uluslararası örgütü yönlendiren ya da kontrol eden bir uluslararası örgüt şu hallerde bu eylemden uluslararası alanda sorumlu tutulur, eğer;

- (a) Söz konusu örgüt bunu uluslararası hukuka aykırı eylemin koşullarının bilincinde olarak yapıyorsa; ve
- (b) Eylem örgütün kendisi tarafından işlendiğinde dahi hukuka aykırı olacak idiye.

Madde 16**Bir devletin ya da bir başka uluslararası örgütün zorlanması**

Bir Devleti ya da bir başka uluslararası örgütü uluslararası hukuka aykırı bir eylemi işlemeye zorlayan uluslararası örgütün şu hallerde uluslararası sorumluluğu doğar, eğer;

- (a) Eylem, zorlama olmaksızın da, zorlanan Devlet ya da uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı bir eylemi oluyorsa; ve
- (b) Zorlayan örgüt eylemin koşullarının bilincinde olarak bunu yapıyorsa.

Madde 17**Üyelere yöneltilen kararlar ve yetkilendirmeler aracılığıyla uluslararası yükümlülüklerden kaçmak**

1. Bir uluslararası örgüt kendisi tarafından işlenseydi uluslararası hukuka aykırı olacak bir eylemi işletmek üzere üyesi olan Devletleri ya da uluslararası örgütleri bağlayıcı bir karar alarak uluslararası yükümlülüklerinden birini yerine getirmekten kaçarsa söz konusu örgüt uluslararası sorumluluğu yüklenir.
2. Bir uluslararası örgüt kendisi tarafından işlenseydi uluslararası hukuka aykırı olacak bir eylemi işletmek üzere üye Devletleri veya uluslararası

örgütleri yetkilendirerek uluslararası yükümlülüklerinden birini yerine getirmekten kaçır ve söz konusu eylem bu yetkilendirme sebebi ile işlenir ise o örgüt uluslararası sorumluluğu yüklenir.

3. Birinci ve İkinci fıkra hükümleri söz konusu eylemin, kararın ya da yetkilendirmenin yöneltildiği üye Devletler ya da uluslararası örgütler açısından uluslararası hukuka aykırı olup olmadığına bakılmaksızın uygulanır.

Madde 18

Başka bir uluslararası örgüte üye olan uluslararası örgütün sorumluluğu

Mevcut Taslak Maddelerin 14 ila 17. maddelerine halel gelmeksizin, bir başka uluslararası örgüte üye olan bir uluslararası örgütün uluslararası sorumluluğu, bir uluslararası örgütün üyesi olan Devletler için taslak 61 ve 62. maddelerde getirilen şartlar uyarınca, üyesi olunan örgütün eylemi ile bağlantılı olarak da ortaya çıkar.

Madde 19

Bu bölümün etkisi

Bu bölüm söz konusu eylemi işleyen Devletin ya da uluslararası örgütün, veya diğer herhangi bir Devlet ya da uluslararası örgütün, uluslararası sorumluluğuna halel getirmez.

Bölüm V

Hukuka Aykırılığı Ortadan Kaldıran Haller

Madde 20

Rıza

Bir Devlet ya da bir uluslararası örgüt tarafından, başka bir uluslararası örgütün belirli bir eylemi işlenmesine dair verilen geçerli rıza; Devlet ya da önceki örgütün o eyleme ilişkin gösterdiği rızanın sınırları içinde kaldığı ölçüde hukuka aykırılığını ortadan kaldırır.

Madde 21

Meşru müdafaa

Bir uluslararası örgütün bir eyleminin hukuka aykırılığı, bu eylem uluslararası hukuka uygun bir meşru müdafaa tedbiri teşkil etmesi durumunda ve ölçüsünde, ortadan kalkar.

Madde 22

Karşı önlemler

1. 2. ve 3. fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir Devlete ya da başka bir uluslararası örgüte yönelik uluslararası bir yükümlülükle uyumsuz bir eylemin hukuka aykırılığı; Dördüncü Kısım İkinci Bölümde yer alan başka bir uluslararası örgüte yönelik alınan karşı önlemler için gerekenler de dâhil olmak üzere, uluslararası hukukun gerektirdiği esasa ve usule ilişkin şartlara uygun olarak alınan bir karşı önlem teşkil etmesi durumunda ve ölçüsünde, ortadan kalkar.
2. 3. fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla, bir uluslararası örgüt, sorumlu üye Devlete ya da uluslararası örgüte karşı aşağıdaki koşullar sağlanmadıkça karşı önlemlere başvuramaz:
 - (a) 1. fıkradaki koşullar sağlanmış ise;
 - (b) Karşı önlemler örgüt kurallarına aykırılık teşkil etmemekte ise; ve
 - (c) İhlalin kesilmesi ve tazmin edilmesine ilişkin olarak sorumlu devletin ya da uluslararası örgütün yükümlülüklerine uygunluğunu sağlayacak hiçbir uygun araç kalmamış ise.
3. Bir üye Devlete ya da uluslararası örgüte karşı, örgüt kurallarından kaynaklanan bir uluslararası yükümlülüğün ihlaline karşılık olarak, bu tür karşı önlemler bu kurallar tarafından öngörülmedikçe; bir uluslararası örgüt tarafından karşı önlemlere başvurulamaz.

Madde 23

Mücbir sebep (*Force majeure*)

1. Bir uluslararası örgütün uluslararası bir yükümlülüğü ile uyumsuz olan bir eyleminin hukuka aykırılığı; eğer eylem mücbir sebepten, yani

yükümlülüğünü yerine getirmeyi fiziken imkânsız kılan koşullarda, örgütün kontrolü dışında karşı konulamaz bir güç veya öngörülemeyen bir olaydan kaynaklanıyor ise ortadan kalkar.

2. 1. fıkra hükmü, eğer;

(a) Mücbir sebep, tek başına ya da diğer etkenlerle birlikte buna başvuran örgütün eylemi sonucunda ortaya çıkmışsa; ya da

(b) Örgüt ortaya çıkan durumun riskini üstlenmiş ise uygulanmaz.

Madde 24

Tehlike

1. Uluslararası örgütün uluslararası yükümlülüğü ile uyumsuz bir eyleminin hukuka aykırılığı; eğer söz konusu eylemin faili tehlike durumunda, kendisinin veya kendisinin himayesine verilen diğer kişilerin hayatını kurtarmak için başka hiçbir makul yolu kalmadığı koşullarda işlemiş ise, ortadan kalkar.

2. Eğer,

(a) Tehlike durumu, tek başına veya diğer etkenlerle birlikte, buna başvuran örgütün eylemi sonucu ortaya çıkmışsa; ya da

(b) Söz konusu eylem benzer veya daha büyük bir tehlikeye yol açıyor ise, 1. fıkra uygulanmaz.

Madde 25

Zaruret hali

1. Bir uluslararası örgüt tarafından uluslararası bir yükümlülüğüne uyumsuz bir eyleminin hukuka aykırılığını bertaraf eden bir esas olarak zaruret haline aşağıdaki koşullar sağlanmadıkça başvurulamaz, şayet eylem:

(a) Örgütün, uluslararası hukuka göre, üye devletlerinin veya uluslararası toplumun bir bütün olarak, esaslı bir menfaatini koruma işlevini haiz olması halinde, söz konusu menfaati ağır ve pek yakın bir tehlikeye karşı korumanın yegâne aracı ise.

- (b) Uluslararası yükümlülüklerin yöneltildiği Devlet veya Devletlerin, ya da uluslararası toplumun bir bütün olarak temel bir çıkarını ciddi şekilde zedelemiyorsa.
2. Her hâlükârda, bir uluslararası örgüt tarafından hukuka aykırılığı ortadan kaldıran zaruret haline şayet;
- (a) Söz konusu uluslararası yükümlülük zaruret haline başvurma ihtimalini içermiyorsa; veya
- (b) Örgüt, zaruret halinin ortaya çıkmasına katkı sağlamışsa başvuramaz.

Madde 26

Emredici kurallara riayet

Bu Bölümdeki hiçbir hüküm bir uluslararası örgütün, genel uluslararası hukukun emredici bir kuralı uyarınca ortaya çıkan bir norm ile bağdaşmayan bir eyleminin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmaz.

Madde 27

Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran halin öne sürülmesinin sonuçları

Bu Bölüm uyarınca hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir durumun öne sürülmesi aşağıdaki meselelere hâlel getirmez:

- (a) Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran halin artık mevcut olmaması durumunda ve ölçüsünde, söz konusu yükümlülüğe riayet edilmesi;
- (b) Söz konusu eylemin neden olduğu her tür maddi zararın tazmin edilmesi.

Üçüncü Kısım

Uluslararası Örgütün Uluslararası Sorumluluğunun Kapsamı

Bölüm I

Genel İlkeler

Madde 28

Uluslararası hukuka aykırı bir eylemin hukuki sonuçları

İkinci Kısım hükümleri uyarınca bir uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı eyleminden kaynaklanan uluslararası sorumluluğu, bu Kısımda öngörölen hukuki sonuçları kapsamaktadır.

Madde 29

Yükümlölüğü yerine getirme ödevinin devam etmesi

Bu Kısımda yer alan uluslararası hukuka aykırı bir eylemin sonuçları, sorumlu uluslararası örgütün, ihlal edilen yükümlölüğü yerine getirme ödevinin devam etmesini etkilemez.

Madde 30

Sona erdirme ve tekrar etmeme

Uluslararası hukuka aykırı eyleminden dolayı sorumlu olan uluslararası örgüt, eğer:

- (a) Eylem devam ediyorsa, sona erdirme;
- (b) Koşullar gerektiriyorsa, eylemin tekrar etmeyeceğine dair uygun teminat ve garantileri verme yükümlölüğü altındadır.

Madde 31

Onarım

1. Sorumlu uluslararası örgüt uluslararası hukuka aykırı eylemin sebep olduğu zararın tümöyle onarılmasını yerine getirmek yükümlölüğü altındadır.

2. Zarar, uluslararası hukuka aykırı eylemin sebep olduğu maddi veya manevi her türlü zararı kapsar.

Madde 32

Örgüt kurallarıyla ilişki

1. Sorumlu uluslararası örgüt bu Kısımdaki yükümlülüklerine uygun davranmama gerekçesi olarak kendi iç kurallarına dayanamaz.
2. 1. fıkra, bir uluslararası örgütün kurallarının, kendi üyesi olan devletler ve uluslararası örgütler arasındaki ilişkilere uygulanmasına hanel getirmez.

Madde 33

Bu Kısımda düzenlenen uluslararası yükümlülüklerin kapsamı

1. Sorumlu uluslararası örgütün bu Kısımda düzenlenen yükümlülükleri, özellikle uluslararası yükümlülüğün karakterine, içeriğine ve ihlalin koşullarına bağlı olarak bir veya birden fazla devlete, bir veya birden fazla uluslararası örgüte, ya da uluslararası toplumun tümüne yüklenilebilir.
2. Bu Kısım, bir uluslararası örgütün uluslararası sorumluluğundan doğan bir Devlet ya da uluslararası örgüt dışında herhangi bir gerçek kişi ya da kurumun doğrudan haiz olacağı, herhangi bir hakka hanel getirmez.

Bölüm II

Zararın Onarılması

Madde 34

Onarma çeşitleri

Uluslararası hukuka aykırı bir eylemin sebep olduğu zarar, bu Bölüm hükümleri uyarınca; münferit ya da müşterek biçimde; eski hale iade, tazminat ve tatmin şeklinde olur.

Madde 35

Eski hale iade

Uluslararası hukuka aykırı eylemden sorumlu olan uluslararası örgüt eski hale iade, yani hukuka aykırı eylem işlenmeden önceki durumu yeniden tesis etmekle yükümlüdür; meğerki eski hale iade:

- (a) Maddi olarak imkânsız olmasın;
- (b) Eski hale iade ile ortaya çıkan yarar, tazmin etmeye kıyasla orantısız bir yük içermesin.

Madde 36

Tazminat

1. Uluslararası hukuka aykırı bir eylemden sorumlu olan uluslararası örgüt; eski hale iade ile düzeltilmediği kadarıyla, bu eylem nedeniyle ortaya çıkan zararı tazmin etmekle yükümlüdür.
2. Tazminat; tespit edildiği kadarıyla kazanç kayıpları dâhil olmak üzere, mali açıdan ölçülebilir tüm zararları kapsar.

Madde 37

Tatmin

1. Uluslararası hukuka aykırı bir eylemden sorumlu olan uluslararası örgüt; eski hale iade veya tazminat ile düzeltilemediği kadarıyla, bu eylem nedeniyle ortaya çıkan zararı tatmin yolu ile gidermekle yükümlüdür.
2. Tatmin, ihlalin kabul edilmesi, pişmanlık beyanı, resmi özür veya uygun başka bir yöntemden oluşabilir.
3. Tatmin, zarar ile orantısız olmamalı ve sorumlu uluslararası örgütü küçük düşürücü bir biçim almamalıdır.

Madde 38**Faiz**

1. Tam bir onarımın sağlanması amacıyla, gerekirse, anapara üzerinden bu Bölüm uyarınca tahakkuk eden faiz, ödenebilir. Faiz oranı ve hesaplama usulü bu sonucu elde edecek şekilde belirlenir.
2. Faiz, anaparanın ödenmesi gerek en tarihten, ödeme yükümlülüğünün gerçekleştiği tarihe kadar işler.

Madde 39**Zarara katkı**

Zararın belirlenmesinde, zarar gören Devlet ya da uluslararası örgütün veya kendisine karşı onarım talep edilen kişinin ya da kurumun, kasıtlı veya kusurlu olarak eylem veya ihmale olan katkısı hesaba katılır.

Madde 40**Onarım yükümlülüğünün ifasının sağlanması**

1. Sorumlu uluslararası örgüt, bu Bölümün getirdiği yükümlülüklerini etkin şekilde yerine getirmesi için, kendi kuralları uyarınca üyelerinin bu yapmasını sağlamak amacıyla, tüm uygun tedbirleri alır.
2. Sorumlu uluslararası örgütün üyeleri; örgütün, bu Bölümün getirdiği yükümlülükleri yerine getirmesini sağlamak amacıyla, örgüt kurallarının gerektireceği tüm uygun tedbirleri alırlar.

Bölüm III

Uluslararası Hukukun Emredici Kurallarının Ağır İhlalleri

Madde 41

Bu Bölümün uygulanması

1. Bu Bölüm, genel uluslararası hukukun emredici bir kuralından doğan yükümlüğün bir uluslararası örgüt tarafından ağır ihlalindeki uluslararası sorumluluğuna uygulanır.
2. Böyle bir yükümlülüğün ihlali, sorumlu uluslararası örgütün yükümlülüğünü yerine getirmesinde ağır veya sistematik bir kusur içeriyorsa ağır sayılır.

Madde 42

Bu Bölümdeki bir yükümlülüğün ağır ihlalinin özel sonuçları

1. Devletler ve uluslararası örgütler madde 41 kapsamındaki herhangi bir ağır ihlalin sonlanması için hukuka uygun yollarla işbirliği yaparlar.
2. Hiçbir devlet ya da uluslararası örgüt madde 41 kapsamındaki bir ağır ihlal ile ortaya çıkan durumu hukuka uygun kabul edemez, durumun sürdürülmesine yardım edemez veya destekleyemez.
3. Bu madde, bu Kısımda anılan diğer sonuçlara ve bu Bölümün uygulandığı bir ihlalin, uluslararası hukukun zorunlu kıldığı bu gibi diğer sonuçlara hanel getirmez.

Dördüncü Kısım

Uluslararası Örgütün Uluslararası Sorumluluğunun Uygulanması

Bölüm I

Uluslararası Örgütün Sorumluluğuna Başvurma

Madde 43

Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt tarafından sorumluluğa başvurma

Bir Devlet ya da uluslararası örgüt, zarar gören Devlet ya da zarar gören uluslararası örgüt sıfatıyla, başka bir uluslararası örgütün sorumluluğuna, eğer ihlal edilen yükümlülük;

- (a) Münferit olarak bu Devlet ya da önceki uluslararası örgüte yönelik ise;
- (b) Bu Devlet ya da uluslararası örgütü içeren bir Devletler ya da uluslararası örgütler grubuna veya uluslararası toplumun tümüne yönelik ise ve eğer ihlal edilen yükümlülük:
 - (i) Özellikle bu Devleti ya da uluslararası örgütü etkiliyorsa; ya da
 - (ii)Yükümlülüğün yöneltildiği diğer tüm Devlet ve uluslararası örgütlerin, yükümlülüğün ifası bağlamında ilerideki konumlarını esaslı şekilde değiştirecek nitelikte ise başvurabilir.

Madde 44

Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgütün başvuru talebinin bildirimini

1. Başka bir uluslararası örgütün sorumluluğuna başvuran zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt, başvurusunu bu örgüte bildirir.
2. Zarar uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt aşağıdaki durumları özellikle belirtebilir:

- (a) Eğer devam ediyorsa, sorumlu uluslararası örgütün hukuka aykırı eylemin sona ermesi için alması gereken tutumu;
- (b) Üçüncü Bölüm hükümleri gereğince yapılması gereken onarım şeklini.

Madde 45

Talebin kabul edilebilirliği

1. Zarara uğrayan Devlet, eğer iddia, iddialarının tabiiyetine ilişkin uygulanabilir herhangi bir kural uyarınca öne sürülmemişse, uluslararası örgütün sorumluluğuna başvuramaz.
2. Eğer iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının uygulandığı bir iddia varsa, zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt başka uluslararası örgütün sorumluluğuna, geçerli ve etkin tüm yollar tüketilmeden, başvuramaz.

Madde 46

Sorumluluğa başvurma hakkının kaybı

Bir uluslararası örgütün sorumluluğuna, aşağıdaki koşullarda başvurulamaz, eğer;

- (a) Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt geçerli şekilde iddiadan feragat etmişse;
- (b) Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt, kendi eylemi sonucunda, iddiasının düşmesini geçerli bir biçimde kabul etmiş sayılırsa.

Madde 47

Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgütlerin çokluğu

Aynı uluslararası hukuka aykırı eylem ile birden fazla Devlet ya da uluslararası örgüt zarara uğramış ise, zarara uğrayan her bir Devlet veya uluslararası örgüt münferit olarak uluslararası hukuka aykırı eylem için o uluslararası örgütün sorumluluğuna başvurabilir.

Madde 48**Bir uluslararası örgütün ve bir veya daha fazla Devlet ya da uluslararası örgütün sorumluluğu**

1. Bir uluslararası örgüt ve bir veya daha fazla Devlet ya da uluslararası örgüt aynı uluslararası hukuka aykırı eylemden sorumlu ise, bu eylem için her bir Devletin ya da örgütün sorumluluğuna gidilebilir.
2. Tali sorumluluğa, asli sorumluluğa başvurması onarımı sağlamadığı ölçüde, başvurulabilir.
3. 1. ve 2. fıkra:
 - (a) Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgütün, tazminat yoluyla, uğradığı zarardan fazlasını tahsil etmeye izin vermez;
 - (b) Onarımı sağlayan Devlet ya da uluslararası örgütün, diğer sorumlu Devlet ya da uluslararası örgütlere rücu hakkına hanel getirmez.

Madde 49**Zarara uğrayan bir Devlet ya da uluslararası örgüt dışında başka bir Devlet ya da uluslararası örgüt tarafından sorumluluğa başvurulması**

1. Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt dışında başka bir devlet ya da uluslararası örgüt; eğer ihlal edilen yükümlülük, sorumluluğa başvuran Devlet ya da örgütü de kapsayan bir grup Devlet ya da uluslararası örgüte yönelik ise ve bu grubun ortak menfaatlerini korumak için tesis edilmiş ise, 4. fıkra uyarınca başka bir uluslararası örgütün sorumluluğuna başvurma hakkına sahiptir.
2. Zarara uğrayan Devlet dışında bir Devlet, eğer ihlal edilen yükümlülük uluslararası toplumun tümüne yönelik ise 4. fıkra uyarınca bir uluslararası örgütün sorumluluğuna başvurma hakkına sahiptir.
3. Zarara uğrayan uluslararası örgüt dışında bir uluslararası örgüt; eğer ihlal edilen yükümlülük uluslararası toplumun tümüne yönelik ise ve uluslararası toplumun bir bütün olarak menfaatini korumayı temel alan bu yükümlülük sorumluluğa başvuran uluslararası örgütün görevleri

arasında ise, 4. fıkra uyarınca başka bir uluslararası örgütün sorumluluğuna başvurma hakkına sahiptir.

4. 1 ila 3. fıkralar uyarınca sorumluluğa başvurma hakkı olan bir Devlet ya da uluslararası örgüt, sorumlu uluslararası örgütten;
 - (a) Uluslararası hukuka aykırı eylemin sona erdirilmesini ve taslak madde 30 uyarınca eylemin tekrar etmeyeceğine dair teminatlar ve garantiler vermesini; ve
 - (b) 3. Kısım uyarınca, zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt veya ihlal edilen yükümlülüğün lehtarları lehine onarım yükümlülüğünün ifasını talep edebilir.
5. Taslak maddelerin 44, 45(2. fıkra) ve 46. Maddeleri uyarınca zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt tarafından sorumluluğa başvurulması için gerekenler; 1 ilâ 4. fıkralar uyarınca bir Devlet ya da uluslararası örgüt tarafından sorumluluğa başvurulmasına da uygulanır.

Madde 50

Bu Bölümün kapsamı

Bu Bölüm, Devlet ya da uluslararası örgüt dışında bir kişi ya da kurumun uluslararası örgütün uluslararası sorumluluğuna başvurma yetkisine halel getirmez.

Bölüm II

Karşı Önlemler

Madde 51

Karşı önlemlerin amaç ve sınırları

1. Zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt uluslararası hukuka aykırı eylemden sorumlu olan uluslararası örgüte karşı, sadece örgütün 3. Kısımındaki yükümlülüklerini yerine getirmesini teşvik etmek amacıyla karşı önlemler alabilir.

2. Karşı önlemler, sorumlu uluslararası örgüte yönelik tedbirlere başvuran Devlet ya da uluslararası örgütün o dönemdeki uluslararası yükümlülüklerini geçici bir süre için ifa etmemesi ile sınırlıdır.
3. Karşı önlemler, mümkün olduğu kadar, söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmesinin yeniden başlamasına imkân verir şekilde alınmalıdır.
4. Karşı önlemler, mümkün olduğu kadar, sorumlu uluslararası örgütün kendi görevlerini icra etmesi üzerindeki etkilerini sınırlandıracak şekilde alınmalıdır.

Madde 52

Bir uluslararası örgütün üyelerinin karşı önlem almasının koşulları

1. 2. fıkra hükümleri saklı kalmak üzere, sorumlu uluslararası örgütün üyesi olan zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt; aşağıdaki koşullar sağlanmadıkça karşı önlemlere başvuramaz:
 - (a) Madde 51'deki koşullar sağlanmışsa;
 - (b) Karşı önlemler örgüt kuralları ile uyumsuz değilse; ve
 - (c) Sorumlu uluslararası örgütün ihlali sona erdirmesi ve onarım yükümlülüklerine uymasını teşvik etmek için başka uygun bir yol kalmamışsa.
2. Karşı önlemlere, bir sorumlu uluslararası örgütün üyesi olan zarara uğrayan bir Devlet ya da uluslararası örgüt tarafından, o örgüte karşı örgütün kuralları altındaki bir uluslararası yükümlülüğünün ihlaline karşılık olarak, bu tür karşı önlemler bu kurallar tarafından öngörülmedikçe, başvurulamaz.

Madde 53

Karşı önlemlerden etkilenmeyen yükümlülükler

1. Karşı önlemler:
 - (a) Birleşmiş Milletler Şartı'nda düzenlendiği şekilde kuvvet kullanma tehdidi ya da kuvvet kullanımından imtina etme yükümlülüğüne;
 - (b) İnsan haklarının korunması yükümlülüğüne;
 - (c) Misillemeleri yasaklayan insancıl nitelikteki yükümlülüklere;

- (d) Genel uluslararası hukukun emredici kurallarından kaynaklı yükümlülüklerine etki etmez.
2. Karşı önlemlere başvuran zarara uğramış Devlet ya da uluslararası örgüt aşağıdaki yükümlülüklerinden kurtulmaz:
- (a) Kendisi ve sorumlu uluslararası örgüt arasındaki uyuşmazlık çözümüne uygulanacak usul;
- (b) Sorumlu uluslararası örgütün organ veya temsilcilerinin; örgütün bina, arşiv ve dokümanlarının dokunulmazlıklarına saygı gösterme.

Madde 54

Karşı önlemlerin orantılılığı

Karşı önlemler, uluslararası hukuka aykırı eylemin ağırlığı ve söz konusu haklar dikkate alınarak; uğranılan zarar ile orantılı olmalıdır.

Madde 55

Karşı önlemlere başvurmanın koşulları

1. Karşı önleme başvurmadan önce zarara uğrayan bir Devlet ya da uluslararası örgüt;
- (a) Sorumlu uluslararası örgütten, 3. Kısımındaki yükümlülüklerini yerine getirmesini, taslak madde 44'e göre, talep etmeli;
- (b) Alınacak herhangi bir karşı önlemi sorumlu uluslararası örgüte bildirmeli ve örgüt ile müzakereyi teklif etmelidir.
2. Fıkra 1 (b) hükmüne rağmen, zarara uğrayan Devlet ya da uluslararası örgüt, haklarını korumak için gereken acil karşı önlemleri alabilir.
3. Karşı önlemler, eğer;
- (a) Uluslararası hukuka aykırı eylem sona ermişse; ve
- (b) Uyuşmazlık, tarafları bağlayıcı karar almaya yetkili bir divan ya da mahkeme önünde ise alınamaz ve hâlihazırda karşı önlemlere başvurulmuş ise bunlar gecikmeden askıya alınmalıdır.
4. Sorumlu uluslararası örgüt uyuşmazlığın çözümüne ilişkin kuralları iyi niyet ile yerine getirmiyorsa 3. fıkra hükmü uygulanmaz.

Madde 56

Karşı önlemlerin sonlandırılması

Karşı önlemler, sorumlu uluslararası örgütün uluslararası hukuka aykırı eyleme ilişkin Üçüncü Kısımındaki yükümlülüklerini yerine getirmesi ile birlikte en kısa sürede sonlandırılmalıdır.

Madde 57

Zarara uğrayan Devlet ya da örgüt dışında diğer Devlet ya da uluslararası örgütler tarafından alınan karşı önlemler

Bu Bölüm, 49. madde 1 ilâ 3. fıkralara göre diğer uluslararası örgütün sorumluluğuna başvurma hakkı olan herhangi bir Devlet ya da uluslararası örgütün, bu örgüte karşı, ihlali durdurması ve zarara uğrayan Devlet ya da örgütün veya ihlal edilen yükümlülükten faydalananlar lehine tazmin etmesini sağlamak için gereken hukuka uygun tedbirlerin alınması için, başvurma hakkına hâlel getirmez.

Beşinci Kısım

Devletin Bir Uluslararası Örgütün Eyleminden Kaynaklanan Sorumluluğu

Madde 58

Uluslararası örgütün hukuka aykırı bir eylemi işlemesine Devlet yardımı ya da desteği

1. Bir uluslararası örgütün, uluslararası hukuka aykırı bir eylemi işlemesinde yardım eden ya da destekleyen bir Devletin şu hallerde bundan dolayı uluslararası sorumluluğu doğar, şayet:
 - (a) Devlet uluslararası hukuka aykırı eylemin koşullarını bilerek yaparsa; ve
 - (b) Eylem bu Devlet tarafından işlendiğinde dahi hukuka aykırı olacak idiye.

2. Uluslararası örgütün üyesi olan bir Devlet tarafından, örgüt kurallarına uygun şekilde işlenmiş bir eylem, bu madde bağlamında o Devletin uluslararası sorumluluğuna bağlanmaz.

Madde 59

Uluslararası örgütün hukuka aykırı bir eylemi işlenmesinde Devletin yönlendirmesi ya da kontrolü

1. Bir uluslararası örgütü, uluslararası hukuka aykırı bir eylemi işlemeye yönlendiren ya da eylemi kontrol eden bir Devletin şu hallerde bundan dolayı uluslararası sorumluluğu doğar, şayet:
 - (a) Uluslararası hukuka aykırı eylemin koşullarının bilerek yapıyorsa; ve
 - (b) Eylem Devlet tarafından işlendiğinde dahi hukuka aykırı olacak idiyse.
2. Uluslararası örgüt üyesi Devlet tarafından, örgüt kurallarına uygun şekilde işlenmiş bir eylem, bu madde bağlamında devletin uluslararası sorumluluğuna bağlanmaz.

Madde 60

Uluslararası örgütün bir Devlet tarafından zorlanması

Bir uluslararası örgütü uluslararası hukuka aykırı bir eylemi işlemeye zorlayan Devletin şu hallerde uluslararası sorumluluğu doğar, şayet:

- (a) Zorlanan uluslararası örgütün eylemi, zorlama olmaksızın da, uluslararası hukuka aykırı bir eylem oluyorsa; ve
- (b) Zorlayan Devlet bu eylemin koşullarını bilerek yapıyorsa.

Madde 61

Uluslararası örgütün üyesi olan bir Devletin uluslararası yükümlülüklerinden kaçması

1. Bir uluslararası örgüte üye olan Devlet eğer; Devletin uluslararası yükümlerinden birinin konusuna ilişkin örgütün yetkili olmasından faydalanarak, Devlet tarafından işlenmiş olsaydı o yükümün ihlalini

oluşturabilecek bir eylemi örgütün yapmasını sağlayarak o yükümden kaçınırsa o Devletin uluslararası sorumluluğu doğar.

2. 1. fıkra hükmü eylemin uluslararası örgüt için uluslararası hukuka aykırı olup olmadığına bakılmaksızın uygulanır.

Madde 62

Uluslararası örgüt üyesi Devletin o örgütün uluslararası hukuka aykırı eyleminden kaynaklanan sorumluluğu

1. Uluslararası örgüt üyesi olan Devlet şu hallerde uluslararası hukuka aykırı eyleminden dolayı sorumlu olur, eğer;
 - (a) Zarar gören tarafa yönelik eylem için sorumluluğu kabul etmişse; veya
 - (b) Zarar gören tarafı, kendi sorumluluğuna dayandırmışsa.
2. Devletin, 1. fıkra uyarınca ortaya çıkan herhangi bir uluslararası sorumluluğu tali nitelikte kabul edilir.

Madde 63

Bu Bölümün etkisi

Bu Bölüm, söz konusu eylemi işleyen uluslararası örgütün, ya da herhangi bir Devletin ya da başka bir uluslararası örgütün uluslararası sorumluluğuna hanel getirmez.

Altıncı Kısım

Genel Hükümler

Madde 64

Özel hükümler (*Lex specialis*)

Bu taslak maddeler; uluslararası hukuka aykırı eylemin varlığına ilişkin koşulların yahut bir uluslararası örgütün veya uluslararası bir örgütün eylemi ile bağlantılı olarak bir Devletin sorumluluğunun içeriğinin ya da uygulamasının uluslararası hukukun özel hükümleri tarafından düzenlenmesi durumunda ve ölçüsünde uygulanmaz. Uluslararası örgüt ve üyeleri arasındaki ilişkilere uygulanabilen örgüt kuralları bu tür uluslararası hukuk özel hükümlerini içerebilir.

Madde 65

Uluslararası sorumluluğun bu taslak maddeler ile düzenlenmeyen meseleleri

Uluslararası hukukun uygulanabilir kuralları, mevcut taslak maddelerde düzenlenmediği ölçüde, bir uluslararası örgütün ya da Devletin uluslararası hukuka aykırı eyleminden kaynaklanan sorumluluğuna ilişkin meseleleri düzenlemeye devam eder.

Madde 66

Kişisel sorumluluk

Mevcut taslak maddeler, bir uluslararası örgüt ya da Devlet adına hareket eden gerçek kişinin uluslararası hukuktaki sorumluluğuna hanel getirmez.

Madde 67

Birleşmiş Milletler Şartı

Mevcut taslak maddeler Birleşmiş Milletler Şartı'na hanel getirmez...

